

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre... 16 kor.
Negyedévre... 4 «

Helyben hához hozva:
Egész évre... 20 kor.
Negyedévre... 5 «

Vidékre postán szállítva:
Egész évre... 24 kor.
Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
szombat utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadását
vagy megőrzését nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 3 fillér.

Osztrák érdekek — magyar veszedelem.

A Magyar Gazdaszövetség legutóbbi nagygyűlésén megfújták a riadót, mely küzdelemre hívta fel a magyar gazdákat a mezőgazdaság védelmére s akkor még alig volt gondolható, hogy a csatározás oly korán megkezdődik. Ma ott vagyunk már, hogy védekezni kell az osztrák támadással szemben, mely hihetetlenül erőszkos és szervezett nyomást gyakorol a monarchia mindkét kormányára, arra bírva őket, hogy az ipari és kereskedői körök kedvéért elnyomják a mezőgazdaságot.

A magyar állattenyésztés léte vagy nem léte forog kockán. Ha eredményre vezet az osztrák agitáció és elárasztják piacainkat Amerika fagyasztott husával, hol marad akkor piac a magyar föld állatai részére? Nem marad más hátra, mint potom áron eladni, elkótyavetyélni. Megszűnik a magyar gazda egyik fő jövedelmi forrása és nem lesz érdemes többé állattenyésztéssel foglalkozni. Hogy mit jelent ez a magyar gazdákra nézve, azt csak az fogja fel teljesen, aki tudja, hogy az utóbbi években ebbe vetettük minden reményünket s az állattenyésztés oly szépen fejlődött, hogy a nagytermeléssel versenyző kereseti ág lett.

Az osztrák ipari körök hozzá szoktak félszázadon át ahhoz, hogy a vám-

politikát ők irányítsák s Magyarországot, mezőgazdaságunkat semmibe se vegyék midőn a vámvédelemről volt szó, hogy annál magasabb vámokkal és tilalmakkal védjék az ő ipari termékeiket. Nem nézheték tovább tétlenül, hogy a legutóbbi évek agrárvédelme Magyarország érdekeinek is kedvez. Kiadták a jelszót, hogy külföldi húst kell hozni a vámterület piacára s le kell szorítani az állatárakat, hadd bukják meg a magyar állattenyésztés. Nagyon jó ürügyül szolgált agitációjuk megindítására a tultengő közvetítés és szállítási s egyéb díjak által okozott husrágóság.

A Magyar Gazdaszövetség látva a mezőgazdaságunkat fenyegető nagy veszedelmet, megtette a maga kötelességét s fölemelte tiltakozó szavát négyezer gazda jelenlétében és lelkesedésével kísérve minden oly kísérlet ellen, mely a husrágóságot a magyar állattenyésztés megkárosításával akarja megoldani. Az a magyar gazdák álláspontja, hogy a husrágóság magától megszűnik, amint a magyar állattenyésztés erősebben és erősebben fejlődik s az állam inkább ehhez a fejlődéshez nyújtson segítő kezet, semhogy a visszafejlődés útját egyenesse az osztrák agitáció kedvéért.

Pár hét alatt azonban olyan heves lett az osztrák izgatás, hogy most már meg kell mozdulni a magyar földművelő nép minden szervezetének az állattenyésztésünk letörésére tervezett merénylet el-

len, hogy az osztrák nyomás ellensúlyoztassék. A Gazdaszövetség körlevelei szétmentek, melyben szervezeteit föl hívja, hogy sürgönyileg vagy feliratilag csatlakozzanak a Magyar Gazdaszövetség nyir-egyháza határozatához s emeljék fel tiltakozó szavukat a kormánynál minden argentinai husbehozatal ellen. A gazdaszövetség, olvasókörök százainak kell egy-két nap alatt erélyesen nyilatkozni, mert különben ránk szakad a veszedelem s ez csak kezdet lesz azon az uton, mely a kiegyezés szellemének meghamisításához vezet a termelés rovására.

Mióta a Magyar Gazdaszövetség körleveleit kibocsátotta, megtörtént az első osztrák győzelem. A két kormány kísérlétképpen megengedte, hogy huszonötezer kilogramm argentinai húst hozzanak be. Ez azonban csak próba, mely ugyan nem valami fényesen sikerült. Ha a magyar gazdák tömege hatalmasan emeli föl tiltakozó szavát, akkor eldől a küzdelem sorsa és a magyar mezőgazdaságé lesz a győzelem. Gazdakörök, szövetségek, falusi testületek vezetőin a cselekvés sora. Tegyék meg kötelességüket s megmentik a magyar állattenyésztést!

Bizonyos, hogy a Magyar Gazdaszövetség szózata nem hallatszik el a pusztában. Biztató jel a sikerre, hogy alig mentek szét a körlevelek, a szövetség kötelekére tartozó szervezet százai siettek a lobogó alá. A tiltakozások im-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Tudományos apróságok.

A léghajózás csődje.

André után Wellman, ez után a versenyző amerikaiak, ezután megint sok mások, akik rábizták életüket a szelek játékára.

André még 1902-ben azt hitte, hogy úgy mehet el az északi sarkra a légáramlattal, mint ahogy nagynevű elődje Nansen a gólt áramlattal igyekezett elérni — és el is érte — a legészakibb vidéket, ami már tudniillik tengerparton megközelíthető volt.

André annak idején az antipassét légáramlatra bízta magát abból a tudományos — és még máig is meg nem cáfolt — tételből kifolyólag, hogy ezen légáramlatnak egyenes a sarkig kell vonulni s úgy vinni is a hajót, amely az áramlattal uszik.

Csak hogy a szelek járását ám nem ismerjük úgy, mint pl. a tenger áramlatokat. Ez utóbbi meglehetősen állandó, annyira, hogy a tengerész kapitány oly bizonyosan tudja hajóját ezen irányban vezetni, mint pl. a mozdonyvezető a sinen a lokomotívot.

André fantasztikus tervéért meglakolt saját életével és már akkor kiábrándította a tudomá-

nyos világot abból a hitből, hogy rá lehessen bízni az emberek életét a szelekre.

Wellman nem tanult ebből a szerencsétlenségéből, sőt szinte megakarván cáfolni az ideális lelkű André, rábizta magát a szelekre. S az eredmény? Tudjuk már a napilapokból, hogy csak a »Terent« angol gőzös mentette meg a léghajó utasait.

E közben pedig — ami épen aktuális téma — megindul nagyméltósággal és lomha járással a »Parseval« nevű osztrák magyar katonai léghajó. Elfeledvén dicső elődjének Zeppelin grófnak, illetve I., II., III. stb. számú léghajójának, azaz típusának szomorú esetét, lebegni óhajtott a végtelen térben, a felhők szárnyán. És ime, csoda történt, kivételesen megérkezett — egy nap mulva.

Igazán megható vívmány az aeronautika terén. Jót nevethetnek rajta az aviatikusok, akik ilyen problémát nem óhajtanak megoldani. Chavez, Chavez oly rekordot csinált az Alpeselek átrepülésével, amely — ha belehalt is a merész vállalkozó aviatikus — legalább megmutatta azt, hogy lehet az emberek által konstruált gépet irányítani. Nem úgy, mint a vitorlás hajót a vizen, avagy a léggömböt a levegőben.

S ezzel tulajdonképpen el is van mondva minden. Amlint a latin mondja: »Coelum ipsum petimus stultitia«. Igaz, ostromoljuk az eget, a léghajókkal s az eredmény — semmi. Szegény Mongolfiére, ha tudta volna, hogy 138 év után is annyira halad a találmánya — bizonyára in-

kább disznót pörzsölt volna azzal a szalmával, amellyel léghajójának a levegőjét melegítette. De hát így van ez. Es nincs is mit sajnálnunk rajta. Egy-két léghajóval kevesebb, egy két tapasztalattal több. De ez a tapasztalat nagyon hasznos, mert fényesen igazolja azt, hogy a felsőbb légrétegeket uralni ma még nem lehet, legalább is léghajókkal nem.

Koedukáció?

Ismét van egy új jelszó a paedagógiában. Sajátságos, hogy ezek a paedagógiai új jelszavak mind a harmadik deklinációra tartoznak és nőneműek, mint a bilurkáció, reivítio stb. míg a meglett férfiakat érdeklő politikai jelszavak »ismus« végűek s himneműek.

Világos tehát, hogy e két jelszó összekötést, együttműködést, kooperációt keres. Ime a feminizmus a koedukációval akar házasságra lépni, kacérkodik is vele az utóbbi években.

A napokban Budapesten Rein jónai egyetemi tanár — aki nagy híve a fiú és leánygyermek együtt tanításának, nevelésének, az úgynevezett koedukációnak — tartott egy felolvasást, mire a feministák már régóta szivrepesve vártak s ami valóságos extázisba hozta őket és sajnálkoztak, hogy a jogászok és papok miatt ez a remek, fenséges, egész generációt boldogító idea, nem valósítható meg Magyarországon. Hála Istennek, hogy nem. (E sorok írója sem nem jogász, sem nem pap).

Érdekes, hogy a koedukáció apostolai két

már százával vannak az intézkedő fórumok előtt, azok bölcseségén mulik, hogy el lesz-e háriható a veszedelem a magyarról és nem részesül-e támadásban az osztrák érdek.

A polgári perrendtartás napirenden.

A képviselőház ismét bizonytalan időre elnapolta magát. A nemzeti munka jegyében összeült parlamentnek eddig az ismételt elnapolás volt a legnagyobb munkája.

Az érdelemes tárgyalásokat csak a jövő hónap közepe táján fogja megkezdeni a képviselőház, elsősorban az új polgári perrendtartásról szóló törvényjavaslatot tűzve napirendre. Székely Ferenc igazságügyminiszter nagyon sürgeti ennek a javaslatnak az elintézését. Mert a jövő évi költségvetés és a közös bank szabadalmának meghosszabbítása után napirendre kerülnek a katonai kérdések: a véderőtörvény reformja és a katonai büntető perrendtartás.

A költségvetést a delegációs ülészek befejezése után veszi tárgyalás alá a pénzügyi bizottság és a bizottsági tárgyalások ideje alatt lehet csak a Házat a polgári perrendtartással foglalkoztatni.

Az igazságügyi bizottság e hó utolsó napján megszövegezi a még függőben tartott szakaszokat és a jövő hónap első napjaiban a képviselőház formális ülést fog tartani, hogy átvegye az igazságügyi bizottság jelentését. Ezt tűzik aztán a legközelebbi érdelemes ülés napirendjére.

A polgári perrendtartás tárgyalása alatt fog véglegesen eldőlni első sorban a bankszabadság meghosszabbításának és ezzel együtt a készfizetések fölvetelének ügye, mert ezt a törvényjavaslatot a jövő hónapban föl-tétlenül a törvényhozás elé kell terjeszteni, hogy ez év végéig törvényre emelkedjék.

A jövő évi közös költségvetésbe, amely januárban kerül a delegációk elé, már föl akar-

nagy érvel hangoztatnak. Egyik, hogy a családban is együtt van a fiu gyermek a leánnyal. No persze, hiszen *testvérek*, sőt többet mondok, faluhelyen az egymásra nézve idegen. fiu és leánygyermek is együtt vannak. De csak az *elemiben* nézhető az el, ott is szükségből és nem abban a korban, amelyben a leányban is, a fiuban is felébred a nemi érzés, amely épen 14—16 év között a legmeggondolatlanabb, legszerencsétlenebb tettekre készíthet.

Vagy olyan esetek fognak tehát beállni az együttneveléssel, amelyre a leány később sirva tekinthet vissza, vagy előáll egy másik, amely tényleg az ilyen koedukációs államokban bekövetkezett — a megszokás, annak a nuptikus sejtésnek, érdekességnek, rejtélyesnek a szétozlása, amely épen ismeretlenségénél fogva oly vonzóvá teszi a nőt. A nő veszt *nőiességéből*, minek következtében a házasságok száma ezen államokban fogy. A villám is akkor hatalmasabb, erősebb, minél nagyobb a *feszültségkülbség* a felhők elektromossága között. A másik érvük is gyenge. Hogy t. i. együttes nevelésnél a tanár nem oly szigorú. Hát hiszen ha ez baj s ilyen bajok vannak Magyarországon, ennek nem az együttes nevelés az orvossága. Együttes nevelés mellett is lehet a tanár igen szigorú, amint tisztán csak leányok oktatásánál is látunk ilyent a felsőbb leányiskolában és a tanítónő képezésében.

Az egyetemi együttes hallgatásra se hivatkozzanak a koedukációsok. Hiszen tudjuk, hogy a leány agra 16, a fiu 20 éves korára meg-

ják venni azokat az új katonai terheket, amelyek az új véderőtörvényvel vannak összefüggésben, tehát a jövő hónap első felében Bécsben tartandó közös miniszteri tanácskozáson már perfektuálni kell a megállapodásokat.

Ahol a tanítónőért építenek iskolát.

Nem mindennapi ügy kerül a megyei közigazgatási bizottság elé legközelebb.

Arról van ugyanis szó, hogy Bihar megye egyik legnagyobb községében, ahol ma már polgári iskola is van, a jelenlegi elemi iskolák mellé még egy iskolát akarnak emelni, mert másképen nem tudnak megoldani egy tanítónői kérdést, amely már három év óta huzódik és ma már égetően sürgős rendezésre vár.

Az esetről tudósításunk a következő:

A *sarkadi* községi felső népiskolát még 1907-ben polgári iskolává fejlesztették. Az átalakítás munkálatait azonban igen felületesen végezték és nem gondoskodtak az elemi iskolánál eddig alkalmazott tanítónőkről. Így történt aztán, hogy Deákné Kovács Matild állás nélkül maradt, azaz hogy nem is állás nélkül, hanem csak munkakör nélkül.

A tanítónőnek ugyanis meg volt az állása, a községnek volt életfogytiglan megvásárolt tanítónője, azoaban, hogy az iskolát ahova ő lett megvásárolva, polgári iskolává fejlesztették, elesett a munkaköréről.

A község ezt a ferde eljárását csak későn vette észre, azonban már nem tudott hirtelen segíteni. A tanítónő azóta állandóan kapja évenként a községtől az 1000 korona fizetést és a természetbeni lakást. Ime egy község, ahol sok a tanítónő.

Az ügyet nem akarták a sarkadiak végleg így hagyni, hanem, hogy a tanítónő ne kapja teljesen ingyen a fizetését, a képviselőtestület elhatározta, hogy iskolát épít a tanítónő részére.

Ezt a határozatot pedig azzal a számítással tette a képviselőtestület, hogy a református hitközség ugyanis szándékozik iskolát építeni, akkor majd a község által épített iskolát tanítónőstől együtt átadják a hitközségnek.

Addig azonban míg a község számítgattott és az ügy egyik forumtól a másikig jár-

érik annyira, hogy — normális esetben — már irányíthatja sorsát s komolyan törekedhetik valamely cél felé. Az egyetemi éveket tehát felhasználja s holmi éretlen gyermekeskedések miatt — amelyek az együtt hallgatással előfordhatnak — sem agyát, sem szívét nem foglalja le egy irányban, illetve egyoldalulag.

Hogy mily veszedelmes volna azokban az években az együttnevelés, amelyben a koedukációsok szeretnék — mutatják azok a sok apró, de a világ számára nem adott esetek, amelyek polgári fiu és leányiskolákban történnek, *pedig csak az udvaron* találkoznak egymással a fiuk és leányok. Persze, a tanári kar az ilyeneket nem üti mindjárt dombra.

Nemcsak hogy az együttneveléstől mentesen meg az Isten, hanem az volna a legideálisabb, ha a nők még a sok tanulástól is megkíméltetők s férfiu és nő elérné a költő által kijelölt célt:

Karod erős, szived emelkedett,
Végetlen a tér, mely munkára hív,
Ha e munkában csüggedni találsz
Melléd adom e gyöngye nőt
Kinek szíverén keresztül,
Költészetét és dallá fog szűrődni,
Csak ezt kövesd . . .

—y.

kált, a református egyház felépítette a maga iskoláját és el is látta tanerőkkel. Deáknéről azonban szó sem volt. Így aztán Deákné tovább is csak kapta a fizetését anélkül, hogy ezért tanított volna. Talán így ment volna ez ki tudja meddig, ha a község előbbeni határozata, mely minden jóváhagyáson keresztül ment már ott nem lett volna a község nyakán.

A községi iskola felállítása most már felesleges, mert a község el van látva kellőleg iskolákkal. Erre támaszkodva aztán a képviselőtestület újabb határozatot hozott, amelyben kimondotta, hogy nem építi fel az iskolát, mert erre már szükség nincs. A határozatot be- küldték a vármegyéhez, ahol a tanfelügyelőnek adták ki véleményezés véget az egész ügyet.

A tanfelügyelő tegnap adta be véleményes jelentését az alispáni hivatalhoz. A tanfelügyelő nem javasolja az építés alóli felmentést, mert ott van Deákné, aki ingyen kapja a községtől a fizetését. Hogy ne kapja ingyen, építsen a község iskolát a részére.

Különben is, mint a tanfelügyelő jelenti, a tanítónő ügyének a rendezése igen sürgős, mert félős, hogy a huzamos foglalkozáson kívül való állapota miatt elveszti a nyugdíj jogosultságát.

A főötte érdekes ügy a legközelebbi közigazgatási bizottsági ülés elé fog kerülni, ahol bizonyára nem kis vitát fog elő idézni.

Az ekszpozé hatása. A fővárosi lapok kivétel nélkül mind Lukács László pénzügyminiszter ekszpozéjával foglalkoznak. Persze, mindegyik a pártállása szempontjából nézi a munkát és egy kissé eltérő eredményre jutnak.

A *Magyar Nemzet* szerint »csendes, nyugodt, nagyon világos ösmertetése volt az egy hatalmas munkának«. Az *Ujság*-nak is az a vélekedése, hogy az ekszpozé »tárgyilagos betekintést nyújt az államháztartás bonyolult mechanizmusába«. A *Fester Lloyd* Göthéből citál, hogy az ekszpozé érdemeit méltóképpen jellemezhesse.

De már a *Pesti Napló* nagyon sok szeplőt talál Lukács László munkájában. A *Budapesti Hírlap*, nemkülönben a *Budapest* sötét jövőre következtet az ekszpozéból. A *Népszava* azt mondja, hogy Lukács költségvetése éppen olyan, mint a koalícióé. Az *Alkotmány* szürke ekszpozénak nevezi. Az *Egyetértés* szerint pedig »a magyar parlamentben frivolabb ekszpozét még nem mondtak, mint aminővel Lukács László ezt a nemzetet megdöbben-tette.

A marostordai vizsgálat. Betegh Miklós főispán ma délelőtt folytatta a kihallgatásokat Erődy Sándor főispán ügyében. A föl-vonult tanuk egy része igen komprommittá-lóan vallott Balla főjegyző ellen, amelyben vonatkozólag több zavaros dolgot ismertettek róla. K. E. táblai bíró tanu viszont szemébe mondja Erődynek, hogy megverte őt és az erre vonatkozó iratokat letette Betegh kezébe. Majd egy névjegyet adott át ezekkel a szavakkal:

— Ezt a névjegyet akkor tette le Erődy ur, mikor az incidens elő fordult. En most Méltóságod utján visszaadom neki.

Kihallgattak még tíz tanut, akik különfé-leképpen vallottak. Hátra van még negyvenkilenc tanu kihallgatása. Betegh főispán el- ismerésreméltó pártatlansággal vezeti a tárgyalást.

A hadügyminiszter lemondása? Az osztrák delegáció hadügyi albizottságában *Schönaich* közös hadügyminiszter felszólalt és tartózkodó hangú, rendkívül mérsékelt beszédében azokkal a kérdésekkel foglalkozott, melyeket egyes delegátusok intéztek hozzá és amelyek közt ott van az a kérdés is, hogy *mi igaz a lemondásáról szóló hírekből?* Természetesen ezekre csak mérsékelttel válaszolhat. Erinti az új *védertörvény reformját* és azt mondja, hogy a tárgyalások e részben még *folytak a magyar és osztrák kormány között.*

UJDONSÁGOK.

A Kath. Népszövetség nagygyűlése.

A X. Kath. nagygyűléssel kapcsolatban a *Kath. Népszövetség* is megtartja nagygyűlését s erre a következő felhívást bocsátotta ki:

Katholikus Testvéreink!

Történelmi nagy időköt élünk. A magyar nemzet óriási nagy átalakuláson megy keresztül. A társadalmi forrongások, a szellemi erjedések, a gazdasági élet-halálharcok tüzeiben áll ma az élő nemzedék. A haza, a hit, a keresztény társadalmi rend minden ellensége összefogott ellenünk. A katolikus egyház ellen eddig sohasem tapasztalt vehemenciával támadnak a parlamentekben, a sajtóban, a népgyűléseken s a titkos társaságokban.

A szociáldemokrácia összefogott a szabadkőművességgel és döntő csatát akarnak produkálni Magyarországon is úgy, mint Franciaországban és Portugáliában.

Nyíltan követelik a katolikus iskolák megszüntetését, a vallásoktatás eltörlését, az egyházi vagyont elrablását, az eskü eltörlését és a katolikus papságnak az állampolgári jogokból való kizárását és a történelmi Magyarország legyőzését.

Katholikus Testvéreink! A Kath. Népszövetség egy negyedmilliónyi tagból álló tagora hív benneteket! Jöjjetek el tiltakozni a keresztény Magyarország ellen intézett orvátmadások ellen!

Országos szervezetünk november hó 13-án délután 3 órakor a Vigadó nagytermében.

nagy katolikus népgyűlést

tart, amelyre meghívjuk a hitű katolikus népet.

Ezen nagygyűlésen beszélni fognak *Rakouszky* István, valóságos belső titkos tanácsos, népszövetségi elnök, dr. *Fischer-Kolbric* Agost kassai püspök, dr. *Bonta* Károly ügyvéd, *Rigó* Vilmos mosonkiliti földmives gazda és *Huszár* Károly szerkesztő, országgyűlési képviselő.

Minden öntudatos katolikus ott legyen! A katolikusok legéletbevágóbb ügyeiről lesz szó! Fel a nagy harcra Istenért, királyért és hazánkért!

A Kath. Népszövetség elnöksége.

*** Személyi hírek.** *Miskolcay* Ferenc dr. Biharvármegye főispánja tegnap Nagyváradra érkezett. — *Hlatky* Endre Nagyvárad város főispánja pedig hivatalos ügyben Budapestre utazott. — *Lukács* Ödön városi adóügyi tanácsos tegnap délután Budapestre utazott, hol ő lesz a drágasági enquetta előadója.

*** A hercegprimás ünneplése.** A hercegprimás, *Vasary* Kolos ma ülte meg kinevezésének tizenkilenc esztendő évfordulóját. Az agg egyházfejedelemet elhalmozták szerencsekívánatokkal.

*** A megye új törvényhatósági bizottsági tagjai.** A 25-én tartott megyebizottsági tag választás alkalmával a megye törvényhatóságába beválasztottak névsorának pótlásául közöljük a következő eredményeket:

Csatár: Szűcs Gyula, Szűgy Pál.

Hosszupályi: Szabó Béla, Tóth Imre, Berki Sándor.

Robogány: Antal Ágoston, Szumke Tivadar.

Kismarja: Osváth Kálmán, Lévy Miklós.

Éradony: Csóka Lajos, Hajdu József, Tamási Béla, Szodmai Lajos.

*** Katonai előléptetések.** A hivatalos lap tegnapi száma közli a novemberi katonai kinevezéseket. Ebből a közönségünket érdeklő kinevezéseket itt adjuk. — A honvédségnél őfelsége 1910. november 1-ével kinevezte *Háber* Jánost ezredessé, *Bán* Lajost alezredessé, *Nyujtói Jancsó* Árpádot őrnaggyá. Ezek a helybeli 4. honvédegyezrednél szolgálnak. Továbbá Tiszaujhelyi *Ujhelyi* Pétert a nagyváradi honvéd hadapródiskolába századossá, *Homolya* Istvánt, létszámteletti a nagyváradi 4. honvéd egyezredben, a Ludovika Akadémia állományába szintén századossá nevezte ki a király. Hadnagyokká léptek elő: *Borosjenői Fény* István, *Zechentmayer* Károly, *Csenkey Géza*, *Hegedűs* Ferenc, *Bánfi* Lajos, kik a nagyváradi 4. honvédegyezredben szolgálnak. A tartalékban a nagyváradi 4. honvéd egyezrednél *Hányi* László főhadnagygyá lépett elő. — A közös hadseregnél őfelsége *Grallert* Konrádot alezredesi ranggal a 101. egyezred parancsnokává nevezte ki. — A 7. huszárezrednél *Kirsch* Frigyes őrnaggyá lépett elő. — A csendőrségnél *Váradi* Ede alezredesnek a király megengedte, hogy a román koronared középkeresztjét elfogadhassa és viselhesse.

*** A hivatalos lapból.** A kultuszminiszter *Pántyavi* Mária okl. tanítónőt a magyarcsékei állami elemi népiskolához, *Székely* József okl. tanítót pedig a belényesi állami elemi népiskolához nevezte ki. — Az igazságügyminiszter elrendelte, hogy a belényesi járásbíró-ság területére utalt betétszerkesztés, amennyiben az a magyarcsékei járásbíró-ság területére vonatkozik, 1910 november 1-től kezdve a magyarcsékei járásbíró-ságnál, mint telekkönyvi hatóságnál folytatassék.

*** Egyházművészeti tanulmányut.** Dr. *Ferdényi* Kálmán gyulai káplán a budapesti egyetemről ezer korona ösztöndíjat kapott, hogy valamely külföldi főiskolán egyházművészeti tanulmányokat végezzen. *Ferdényi*, aki már Dalmáciában tett egy ilyen tanulmányutat, melyről lapokban számolt be, most *München*re választotta s a napokban indul el új tanulmányutjára, mely fél évig fog tartani. Helyébe a vikárius *Ambrus* Tibor végzett papnövendéket küldte kíséretnek Gyulára.

*** A nagyváradi-debreceni vasut megálló.** Az új vasut, mely Nagyváradot Debrecennel köti össze, ismét kérelemmel fordult a vármegyéhez. A vasut ezuttal arra kéri az alispánt, hogy tegyen előterjesztést a miniszterhez a vasuton még egy feltételes megállóhely engedélyezése iránt. Az új megállóhely *Kanyar Főstő* elnevezést nyerje. Ugy látszik az új vasut erősen halad belényesvas-kóhi vagy az érmelléki vicinálisok felé. Így nagyon fognak azok csalódni, akik azt hiszik, hogy az új vonaton gyorsabban érik el Debrecenre. Már eddig is csak egy félóra differencia volt s ha még vagy két megállóhelyet vesznek fel, ez is elemésződik és épp ott vagyunk, ahol voltunk, azzal a különbséggel, hogy most kényelmes, gyors államvasuton haladunk, akkor pedig döcögő vicinálison.

A ker. szakszervezetek ügykezelő-séről. A Katolikus Népszövetség élénken érzi annak szükségességét, hogy a keresztény szociális organizációk fellendüljenek és céljuknak megfelelő tevékenységet fejthessenek ki. E cél érdekében most egy igen rövid, de annál tartalmasabb füzetben kiadta a *Katolikus Népszövetség a keresztény szociális szakszervezetek ügykezelés szabályzatát*, amelyet *Székely* János készítet el. A füzetet minden érdeklődőnek kívánatra teljesen díjtalanul megküldi a Katolikus Népszövetség központi irodája.

*** A kolera és a belényesi járás.** Ugy látszik, hogy a fenyegető rém, mely lábba hozta az egész országot, nem dühöng tovább és a hatóságok rendkívüli erélyes intézkedései következtében nem fertőzte meg az egész országot. Még ugyan teljesen megszüntnek nem mondható a vész, mert elvéve, de igen ritkán előfordul egy-egy kolera-gyanús megbetegedés itt ott, ami azonban olyan, mint mikor nagy égháboru után egy-két elkésett villám fénye gyengén világít bele az éjszakába. Az a sok és költséges intézkedés, ami a kolera elleni védekezés alkalmával foganatosítottak, valósággal kitakarították az egész országból. Biharmegyből például a belényesi járás főszolgabírája úgy nyilatkozott jelentésében, hogy a belényesi járás igen sok községében valósággal példaszerű a tisztaság. A járást különben a főszolgabíró felülvizsgálta és a kolera elleni védekezés munkálatait mindenütt a legpontosabban foganatosítottak találta. Az egész járás valósággal mintaszerűleg foganatosította az óvintézkedéseket. Minden előjáráság készenlétben volt, de hál Istennek, most már a kolera-veszedelem nem igen fenyegeti az országot.

*** Árlejtések a városnál.** Nagyvárad törvényhatósági bizottsága elhatározta, hogy a vízvezetési központi szerelő telepnek, a három új vámházak és a magas víztartályoknak megépítésére árlejtést hirdet. A vízvezetési központi szerelőtelep és lakás építési munkálataira november 22-én délelőtt tíz órakor tartják meg a tárgyalást a városház bizottsági termében *Komlóssy* József tanácsos lesz az elnök. Vállalatba adják a föld-, kőmives-, elhelyező-, ács-, bádogos-, cserepező-, asztalos-, lakatos-, mázó-, üvegező-, vízvezető-, berendező-, csatornázó-, kályhás- és kárpitos munkákat. Az írásbeli ajánlatokat az árverelési küldöttség elnöke november 22-én délelőtt 10 óráig fogadja el. A Kolozsvári ut, az Aradi ut és a Bánya-sor végén vámházakat épített a város. Föld-, kőmives-, elhelyező-, vas-, kőfaragó ács-, bádogos-, cserepező-, asztalos-, lakatos-, mázó- és üveges munkákra kell beadni az írásbeli ajánlatokat november hó 22. napjának délelőtt 10 órájáig, ugyancsak *Komlóssy* József bizottsági elnökhöz. A magasvíztartályhoz fölívívő és levezető csöveknek betonaknába helyezése is árlejtést hirdet a bizottság. Az árlejtést ugyanakkor tartják meg, mint a többi munkákét. A város fenntartja azt a jogát, hogy a beérkezett ajánlatok között az árakra való tekintet nélkül, szabadon választhasson, esetleg új árverést tarttasson.

*** Értesítés.** A kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak 72.158. XI. C. 1910. számú leiratára való hivatkozással van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a cs. és kir. közös hadsereg 1911. évi gyógyszer-szükségletnek szállítására vonatkozó hirdetmény a »Budapesti Közlöny« f. évi október hó 29-iki számában meg fog jelenni. Nagyvárad, 1910 október hó 25. A nagyváradi kereskedelmi és parkamara: *Huzella* Gyula, kir. keresk. tan., elnök. Dr. *Sarkadi* Lajos, titkár.

*** Megszűnt posta.** Biharvármegye Kőbölkut községében a postai ügynökséget f. évi szeptember 22-ével bezárólag a postaigazgatóság ideiglenesen megszüntette.

* **Thermochemiai gyár Nagyváradon.** Megemlékeztünk már arról, hogy egy kolozsvári vállalkozókból álló csoport thermochemiai gyár alapítására engedélyt kér a várostól. A gyár elhullott állatok hulláit iparilag dolgozná fel, de már eddig is a város közegészségét féltő hang volt észlelhető több oldalról. A vállalkozók, hogy tanubizonyosságot nyújtsanak a felállítandó gyár ártalmatlanságára vonatkozólag, most 1600 korona előleges depónálása mellett meghívták a város képviselőit egy hasonfajta külföldi gyárnak, a freiburginak a megtekintésére. A városi tanács tegnap foglalkozott a beadvánnyal és a meghívást elfogadta. Egyben kijelölte azokat a tanácstagokat, akik ki fognak utazni Freiburgba, Németországba. Ezek lesznek *Gerő Ármin főkapitány, Komlóssy József gazdasági tanácsos, Kőszeghy József főmérnök* és *dr. Mayer László* városi tisztviselő orvos. Nem tudjuk, mi lesz majd a véleménye a tanulmányozó tanácsuraknak, annyi azonban bizonyos, hogy az eddigi kilátások szerint a gyár könnyen az állati betegségek bacillus-telepévé válhat, ami éppen nem kívánatos.

* **Horváth Ernő állapota.** Horváth Ernő állapotában történt kedvező fordulat állandónak bizonyul. A súlyos beteg az éjszakát nyugodtan töltötte, láza nem volt és órák hosszat csendesen aludt. Az orvosok reggel megvizsgálták, állapotát kielégítőnek találták. A kezelőorvosok szerint a szerencsétlenül járt fiatal aviatikus, ha valami komplikáció nem történik, két-három hét alatt felépül. Horváth állapota iránt ma is igen sokan érdeklődtek a II. számú sebészeti klinikán.

* **A fogarasi nők ultimátuma.** A fogarasi nők a piaci drágaság ellen bojkottal akarnak védekezni. A mozgalom vezetője, Oláh Béláné, többszörös értekezlet eredményeként, a drágaság elleni mozgalom tiztagu hölgybizottságával e hó 19-én a fogarasi rendőrkapitányság hivatalos helyiségében szervező gyűlést tartott, melyen a piaci termelők számára megállapították és elkészítették a fogyasztási közönség ultimátumát. Ez a határozat komoly figyelmet érdemel, úgy is mint szándék, úgy is mint specialitás. A fogarasi nők ugyanis maguk szabták meg a rendes fogyasztásban levő piaci árak méltányos árát s ezt a jegyzéket közölni fogják most a közvetítőkkel, termelőkkel és a községi hatóságokkal, hogy ezek révén a falusi termelők a fogarasi nők által megállapított árszabályról tudomást szerezzenek. Az érdekes árszabály, mely a vidéki piaci uzsora ellen való védekezésnek az első forradalmi okmány, így szól: Rántani való csirke darabja hetven fillértől egy koronáig. A legszébb, legnagyobb pár sütni való csirke két korona. Kisebb csirkék párja 1-2 koronáig. Egy pár sovány kacska két koronától feljebb. Egy pár sovány liba 4 korona 50, 4 korona 80 fillér. Egy darab kővér, nagy liba 6-tól 7 koronáig. Tojásból 8 darabot 40 fillérért, vagy legvégső esetben 4 darabot 20 fillérért. Tejtelnek 80 fillér literje, tehát 20 fillér egy fertály. Vajnak 1 korona 20 fillér kilója, 40 fillér negyed kiló. Aludttejnek 14 fillér literje. A szép, sürtü aludttej 20 fillér. Dió 3 korona egy véka. Szép batulalma 1 korona vékája.

* **Értesítés.** A temesvári cs. és kir. VII. hadtest hadbiztossága, a szegedi és fehértemplomi katonai csapatkórház részére az 1911. január hó 1-től 1911. évi december hó 31-ig terjedő időn szükséges élelmezés (kifőzésszerű élelmezés) biztosítására pályázatot hirdet. Pályázati határidő: 1910. november hó 4. A pályázatra vonatkozó részletes feltételek a kamarai irodában a hivatalos órák alatt d. e. 8 tól d. u. 1 óráig megtekinthetők. Nagyvárad, 1910. okt. 27. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara. Huzella Gyula, kir. keresk. tan. elnök. Dr. Sarkadi Lajos, titkár.

* **Rablók nyílt utcán.** Ifj. *Borbély József* napszámos feljelentést tett *Boros Zsigmond* és két ismeretlen társa ellen, mert ezek Nagy Sándor utcán 1 korona 30 fillért tartalmazó pénztárcáját zsebéből kivették. *Borbély József* a Nagy Sándor-utcán szembe találkozott 3 ismeretlen subanccal s ezek közül egyik, akitől előlítása alkalmával kiderült, hogy *Boros Zsigmond*, átölelte s ugyanabban a pillanatban társainak egyike *Borbély zsebébe* nyult s a pénztárcát kivette. Amikor a manipuláció sikerült, *Boros Zsigmond* elengedte *Borbélyt* és azon szavakkal: »jó fiu vagy te« — társaival együtt futásnak eredt. *Borbély* utána szaladt s egy rendőr segítségével *Boros* sikertült megfogni. A rendőrség *Boros Zsigmondot* lezáratta s ellene az eljárást folyamatba tette.

* **Ki égethet meszet Pesterén?** Az élesdi járásban oly sok a mész, hogy a legtöbb gazda földje emiatt teljesen hasznavehetetlen. Pár évtizeddel ezelőtt a mészövet az élesdi járásban alig használta ki valaki. 1886-ban *Schwarz Jakab* hatalmas területet bérelt a pestereiektől a mészégetés céljaira. Pár éven keresztül használta is a területet, később azonban maga is vásárolt földet és a bérletet nem fizette. Azóta változtak a viszonyok és most a pestereiek közül többen maguk akarják a meszet égetni. A pestereiek törekvésével szemben azonban *Léderer Márton* és *Schwarz Jakab* mindent elkövetnek, hogy maguknak a monopóliumot biztosítsák. Ebből most per keletkezett és a pestereiek az alispánhoz fordultak jogorvoslásért és arra kérik az alispánt, hogy védje meg őket a nagy mészégetők ellen.

* **Háboru a tej miatt.** Komoly iratváltás folyik most a nagyvárad rendőrfőkapitány és az alispán között a tejárusításból kifolyólag. Még október 19-én történt ugyanis, hogy az aradi-uti vámnál két rendőr több szentandrási tejárust figyelmeztetett, hogy a tejárusítási igazolványát, melyet a községi jegyző állított ki, tisztábban tartsa és ne pakoljanak abba mindentéle zsiros dolgokat. Ugy látszik a tejárusok a rendőrök figyelmeztetését másképpen adták elő a jegyzőnek, aki emiatt a rendőröket neveletleneknek nevezte és hivatalos iratban meg nem engedett hangon figyelmeztette a főkapitányt a közrendőrök kitanítására. A főkapitány ennek alapján megindította a vizsgálatot és megállapította, hogy a rendőrök szabályszerint jártak el, miért is tegnap arra kérte az alispánt, hogy a szentandrási jegyzőt a hivatalokat megillető módon alkalmazására utasítsa.

* **Kik a gyilkosok?** A belényesujlaki két gyilkosság ügyében a nyomozást folytatják. A tettesek semmi bűnjelt nem hagytak hátra és így a csendőrségnek roppant nehéz a bűnösök után kutatni. A tegnapi nap folyamán *Runye János* hulláját átszállították *Robogányba*, ahol felboncolták és eltemették. A csendőrség *Runye gyilkosa* kiderítésében nyomon van. Az eddigi adatok szerint a gyilkosságot *Runye felesége* követte el, akit a csendőrök letartóztattak. Az *Avram gyilkosának* azonban semmi nyoma sincs.

* **Sikkasztó kocsis.** *Weimann Henrik* sóraktáros feljelentést tett *Szabó József* nevű kocsisa ellen sikkasztás miatt. Nevezett kocsisának tegnap reggel átadott 98 korona értékű sóárut azon utasítással, hogy azt két vődjének vigye el és az árúért járó pénzzel gazdájának számoljon el. *Szabó* el is ment, azonban vissza nem tért. Délután 10 óra tájban a lovat és kocsit gazdátlanul találták a Nagypiac tér egyik korcsmája előtt, míg *Szabó József* a vevőktől felvett pénzzel eltűnt. A rendőrség *Szabó József* előkerítése céljából a nyomozást folyamatba tette.

* **Levágta a kezét.** Súlyos baleset érte tegnap délelőtt *Babó Mihály* 18 éves béres fiút a *gyapjui* uradalomban. A fiu ugyanis szecskát vágott s a gép körül oly ügyetlenül forgott, hogy az elkapta a kezét és az egész kezefejét levágta. A fiu szerencséjére éppen a községben tartózkodott dr. *Molnár István* orvos, aki az erősen vérző kezét azonnal be kötözte s a sebesültet beszállította a biharmegyei kórházba.

* **Betörés egy üzletbe.** A múlt éjjel *Balog és Berkes* női divat kereskedő cég *Zöldfa* utcai üzletébe ismeretlen tettes behatolt s a pénzes fiókból 7 korona váltópénzt, továbbá 6 darab veres barna és fehér boát és 3-4 tucat színes zsebkendőt elvitt. A tettes a nyomozás eddigi eredménye szerint a *Sas* passageba nyíló ablakon át hatolt be az üzletbe és a pénztárfiók felett levő márványlapot félre huzva, a pénzes fiókot kivágta. A rendőrség a nyomozást folyamatba tette.

* **Praktikus tolvaj.** A karcagi rendőrség értesítése szerint *Kárászi Mihály* ottani lakos lakásába az ablakon át ismeretlen tettes betört és ott saját rongyos ruháját levette, felöltötte a tulajdonos fekete téli kabátját, fekete kalapját s nadrágját. Magával vitt azonkívül mintegy 8 kor. váltópénzt. Személyleírása: közép termet, barna arc és haj. Rendőrség a nyomozást folyamatba tette.

* **Értesítés.** Van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a kassai cs. és kir. II. hadtest hadbiztossága a losonci csapatkórház élelmezésének biztosítására pályázatot hirdet. Pályázati határidő: 1910. november hó 3. A pályázatra vonatkozó részletes feltételek a kamarai irodában a hivatalos órák alatt megtekinthetők Nagyvárad, 1910. október 24. A nagyvárad kereskedelmi iparkamara: *Huzella Gyula*, kir. keresk. tan. elnök. *Dr. Sarkadi Lajos*, titkár.

Rendelés szerűen készült
női és gyermek ruhák.

ELÖNYEI

Kitűnő szabás

Első rangu munka

Divatos tartós kelmék

Jutányos árak

Nagy választék

SPITZER BÉLA

női és gyermek ruha-áruhaza

női és gyermek ruha szalonja.

Rákóczi-ut 3. sz.

x **Lloyd kávéház** ujonnan épített és fényesen berendezett téli kerthelyiségében október hó 28-án a következő pompás szórakoztató képek lesznek bemutatva: 1. Felső olaszországi tavak. 2. Meglopott tolvaj. 3. Féltekenység örültje. 4. Bűvös kalap. 5. Benáres. 6. *Géttő leánya*. 7. Zsaroló. 8. A repülő gép. Beléptidij nincs. Kezdeté este 9 órakor. Kitűnő ételek, italok figyelmes fől szolgálásáról gondoskodik van. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri mély tisztelettel *Hartstein* és *Urlei* kávéház tulajdonosok.

Értesítés!

Tisztelettel értesítjük a n. é. közönséget, hogy őszi szövet újdonságaink már megérkeztek. Kérjük t. megrendelőinket, hogy őszi megrendeléseiket mielőbb eszközölni sziveskedjenek, mert most még a szorgosabb munka előtt jutányosabban tehetünk eleget nagybecsű megbízásuknak.

HÁBER ÉS TÁRSA

első amerikai férfiszabók.

Nagy Sándor utca 1. szám.

x **A Dr. Richter-féle Liniment. Caps. comp. (Horgony-Pain Expeller)** igazi népszerű háziszerré lett, mely számos családban már sok év óta mindig készletben van. Hátfájás, cipőfájdalom, fejfájás, köszvény, csuznál stb.-nél a Horgony-Linimenttel való bedörzsölések mindig fájdalomcsillapító hatást idéztek elő; sőt járványkóránál, minő: a kolera és hányóhasfolyás, az alsótestnek Horgony-Linimenttel való bedörzsölése mindig igen jónak bizonyult. Ezen kitűnő háziszerré jó eredménnyel alkalmaztatott bedörzsölésképpen az influenza ellen is és üvegekben: á K —.80, K 1.40 és 2.— a legtöbb gyógyszer-tárban kapható; de bevásárlás alkalmával tessék határozottan: Richter-féle Horgony-Pain-Expellert) kérni, valamint a „Horgony“ védjegyre figyelni és csak eredeti üveget elfogadni.

GYERMEK CIPŐK, GYERMEK KALAPOK, GYERMEK HARISNYÁK ÉS GYERMEK FEHÉRNEMŰEK legjobb minőségben és kedvező árban

REICHARD - áruháza

:: czégnél kaphatók. ::

* **Egy oszavagó halála.** Tegnap délután fél 3 órakor a Léderer és Kálmán-féle szeszgyár udvarán Szabó András 68 éves oszavagó összeesett és hirtelen meghalt. A helyszínre kimentek dr. Nemes Áron tisztiorvos Schlögl r. tisztt, Kelemen detektív és szívszélhűdést állapítottak meg a meg a halál okául. Orvosrendőri boncolás elrendeltetett.

Legmegbízhatóbb áruház
<p>Ne vegyünk Parti árakat! ahol csak becsapódhatunk és rossz állott holmit vehetünk. Menjünk</p> <p>Radó és Kertész Kossuth-utca 2. sz. ☎ Telefon 10-30. sz. Női divatruházába, ahol a nagy őszi occasió megkezdődött és a friss kész új árut ép oly olcsón szerezték meg és mindég azt vehetjük, amire szükségünk van. Nézzük meg kirakatait. Elsőrendű vászon és asztalmenték, szőnyegek, függönyök, kostüm és blúz kelmek, selyem csipke és szallag feltűnő olcsó árakban.</p>
Figyelmes kiszolgálás. Tel. 10-30.

x **Villamos osillárt** ne vásároljon, berendezést ne készítsen, míg **Stern** nel a Bémer-téren nem beszél, felvilágosítok bárkit, ha nem s vásárol nálam. Terveket díjmentesen készítek. Raktáron tartok villamos és gáz főzőket, vasalókat, Wolfram és izzó lámpákat gyári áron házhoz szállítok. Bémer-tér 3. Telefon 556

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Péntek: Rigolettó.
Szombat: Hajduk Hadnagya.
Vasárnap: d. u. Sasok.

Szarvasi Soma bucsuja.

Harminc éves művészi pálya után nem kifáradva, hanem tehetségének teljességében mondott ma bucsut Szarvasi Soma a festett vásznak világának. Hosszu éveken át egyik erőssége volt a Szigligeti-színház drámai együttesének és hősi meg drámai apaszerepekben igen jeleutós sikereket aratott. A közönség szerette és sokszor ünnepelte, mert minden szerepében gondos, művészi alakítást mutatott be. Lehetetlen volna összes jó szerepeit felsorolni, legutóbb Aiglonban a császárt játszotta kiváló művészettel. Nagyon jó volt öreg paraszt szerepekben is, valamint a papi szerepeket is legszebb sikerrel alakította. Általában, ahol komoly, nyugodt temperamentumot kellett színre vinni, ott Szarvasi mindig legjobban megfelelt. Amellett elegendő ereje volt a daámai kitörésekre s a nagy szenvedélyek ábrázolásához mindig megtalálta a kellő hangot. Humora derűs, nyugodt volt, egyáltalában minden irányban az önmérséklet, a természetesség és a jóízlés jellemezték.

Bucsuzól egyik legjobb szerepét, a Sámson játszott a szép számu közönség állandó érdeklődése és zajos ovációi között. Ezüst és babér koszorút adtak át neki tisztelői s a művész könnyekig meghatva mondott köszönetet az ünneplésért.

Őszintén sajnáljuk Szarvasi Soma távozását, de bevalljuk, hogy nem hisszük, hogy a mai bucsu végleges volna. Teljesen letört és lejárt színész sem tud végleg megválni a színpadtól, hát még egy ilyen friss, erős tehetség, mint Szarvasi. Bizonyosra vesszük, hogy nemsokára újra visszatér nagy sikerei színhelyére! Tehát: a viszontlátásra!

Rigoletto. Ma, pénteken megismétlik a színházban Verdi híres szép operájának a Rigolettónak előadását. A ritka szerencsés opera együttes, pompás előadásban hozta színre az idén a szép operát. Mihályi Ernő és Károlyi Leona művészete a legszelesebb érdeklődést megérdemlik.

A színház legközelebbi premierjei. A november havi műsor legelső szenzációi a Balkáni hercegnő és az Orvosok bemutatói lesznek. A Balkáni hercegnő bemutatójára Erdélyi Miklós pompás diszleteket csináltatott s próbák már javában folynak. Ugyancsak hasonló nagy ambícióval készülődnek a színháznál Bernard Shaw híres drámájának, az Orvosoknak bemutatójára.

Uj műsor a Pannoniában. Változatlanul nagy érdeklődéssel kíséri a közönség a Pannonia kávéház mozi-előadásait, a melyek hétről-hétre a leggazdagabb műsort nyújtják. Ma ismét új felvétel kerül színre, amelyek a következők: 1. Pathé ujság. 2. Móric, mint tanu. 3. Pia dei Tolomei. 4. Marchen szereti urát. 5. Az elátkozott kut. 6. Világító toronyőr leánya. 7. Bátor férjjelelt.

IRODALOM.

Köztelek Zsebnaptár 1911. évre. Szerkesztik: *Rubinck* Gyula az OMGE igazgatója és *Szilassy* Zoltán a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége titkára. Két kötet ára 4 korona.

A Köztelek ezen gazdasági zsebnaptára jelen kötetével a 17-ik évfolyamába lép. A Zsebnaptár két kötetből az első kötet a tulajdonképeni naptári részt és a gazdasági üzlet körében előforduló mindennapi események bejegyzésére szükséges jegyzőkönyvet tartalmazza. A Zsebnaptár második köete azokat a szakközleményeket tartalmazza, melyek a gyakorlati gazdának mindennapi foglalkozása körében előfordulható kérdésekre van hivatva, a gazdasági gyakorlat és gazdasági tudomány alapján megállapított biztos adatokkal feleletet és felvilágosítást nyújtani. Az előző évek gyakorlatához képest az idén jelentékeny bővítéseken és javításokon ment keresztül. A szerkesztők fő törekvése úgy mint a múltban, most is az volt, hogy a hazai adatokon alapuló felvilágosításokat a hazai viszonyoknak megfelelőleg adják meg, mert általános tapasztalat az, hogy a külföldi hasonló munkákban foglalt adatok, a hazai viszonyokra nem illenek és ezért a gyakorlati gazdák igen gyakran félrevezetni alkalmasak. Éppen ezért a mű legnagyobb érdemében tartjuk, hogy a szerkesztők ezzel a hazánban még mindig nagy mértékben elterjedt hasonló külföldi munkákat teljesen nélkülözhetővé teszik. A könnyen kezelhető és számos kiállítású Zsebnaptár bármely könyvkereskedőnél megszerezhető.

A Magyar Gazdák Szemléjének, a magyar gazdaszövetség folyóiratának októberi füzete a következő igen érdekes tartalommal jelent meg: A drágaság, Agrárius. Az új polgári perrendtartás, Szilárd Ferenc. Harcol és küzdelmek a bus körül, enesi Dornier Béla. Mezőgazdasági és szövetkezeti oktatás a hadseregben, Steuer György dr. Magyar szociális-agárpolitika, Sz. F. Új irányok a mezőgazdálkodásban, M. T. Szövetkezeti analmok, Dr. J. J. Különfélék: A kivándorlás szabályozása. V. — A százéves berlini egyetem. — A szocializmus és agrárkérdés. V. Szerkesztőség: Bédapest, IX. kerület, Üllői-ut 25. szám alatt. A *Bernát* István szerkesztésében megjelenő érdeemes folyóiratnak előfizetési ára egész évre 12 korona.

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

TÁVIRATOK.

Emma királyné látogatása.

Budapest, okt. 27.

(Saját tud.) Emma királyné tegnap meglekintette a főváros nevezetességeit. A királyné roppant el volt ragadtatva a látottaktól. A királynénál leadták névjegyeiket Héderváry miniszterelnök és Bánffy István báró. Emma királyné ma utazik el Budapestről.

Olaszország aggodalma.

Róma, okt. 27.

Nagy feltűnést keltett a »Prepa ezione« katonai ujság cikke, amelyben arról beszél, hogy az osztrák és magyar haditengerészet számára 10 új Dreagnought épül, amely fegyverkezés csakis Olaszország ellen irányulhat. A lap azt kérdezi, hogy miképpen hozható összhangba Aerenthal grófnak legutóbbi nyilatkozatával és Ferencz József királynak a delegátusok előtt tett kijelentései?

Róma, okt. 27.

Tegnap a király elnöklete alatt érkezet volt, melyen 52 tákornok jelent meg. Az érkezetelen elhatározták, hogy az olasz határt a monarchia felől megfogják még jobban erősíteni. Az eddigi őrséget megháromszorozzák. A király kijelentette, hogy a jövő évben 10 millió költséggel újabb erősségeket fog építeni.

Portugál állapotok.

Lisszabon, okt. 27.

Az ideiglenes kormány elhatározta, hogy Portugália összes külföldi adósságait kifizeti. Ez az adósság meghalad egy milliárd frankot. Fizetésére az előbbi kormányok lekötötték a dohány és gyufamonopólium bevételeit. A kormány a külföldi adósságok kifizetésére 4 százalékos kölcsönt fog fölvenni, amelyet a havi bevételekből fog fedezni.

Perzsi zavargások.

Konstantinápoly, okt. 27.

(Saját tud.) A hadgyakorlatok befejezése után a kormány jelentékeny haderőt fog küldeni a perzsi határra. A hadügyminiszter tegnap több határozászlóaljat küldött Bajazid környékére, hogy ott a zavargást elfojtsa és a kurdok ellen a határt védelmezze. A perzsa ügyvivő tiltakozott a török katonáknak perzsa városokba való küldetése ellen, s a török kormány erre azt felelte, hogy csapatait azonnal visszavonja, mielőtt az orosz katonákat eltávolítják.

A finomító ipar.

Bécs, okt. 27.

A minisztertanács tegnap elhatározta, hogy a finomító ipart sorsára bizza. Ezek a hírek a börzén a petroleum árát nagyon lenyomták.

A zsidók az orosz városokban.

Varsó, okt. 27.

A pártok végrehajtó bizottsága 24 szavazattal 17 ellen elhatározta, hogy a városok önkormányzatáról szóló törvényjavaslat tárgyalásánál a zsidó lakosság jogainak megszorítását fogják követelni, mert ők lennének többségben a városokban.

Tilos a benzines zsebgyújtó.

Bukarest, okt. 21.

A kormány eltiltotta a benzines zsebgyújtók használatát, mert az károsítja az állami gyufamonopóliumot. Száz frank pénzbírsággal sújtják, akinél ilyen gyújtót találnak és a benzines masinát eikobozzák.

Igazságszolgáltatás.

§ **Gyerekszerelem.** B. Csák József tenkei paraszt fiu még csak 16 éves mult és máris nagy válságok és katasztrófák felé sodorta a szerelem. Még az iskolában kezdődött a dolog. Már ott beleszeretett Fodor Juliánába, aki azonban az utóbbi időben elhidegült tőle. A fiut roppant bántotta a dolog. Azt hitte, talán nem jár csinosan és ezért tolyton sarkalta az atyját, hogy vegyen neki új, szép ruhát, amiben majd tesszen Juliskájának. Az atyja azonban mindig leszidta, gyereknek nevezte és nem vett neki új ruhát. Ezért a fiu nagyon elkeseredett. A Juliskája is egyre távolodott tőle, úgyhogy végzetes tette szánta magát. Megleste a lányt az utcán és feltette a kérdést: szeretsz? A lány nemmel válaszolt, mire a fiu lött és súlyosan megsebesítette a lányt. Tettét tegnap tárgyalta az esküdtbírság. Szándékos emberölés kísérletében mondták ki bűnösnek és 2 évi fogházra ítélték, melyet a fiatalok bűnösök fogházában fog letölteni. Elnök dr Csulyok Béla, ügyész dr Kármán E lemér, védő dr Fényes Ödön volt.

REGÉNYCSARNOK.

R ó z s i k a.

Irtá: White-Mellville G. J.

— Angolból. —

131

Mindnyájan olvastunk azon mágusokról, kik mint a sötét kor Virgilje, vagy Scott Mihály és ford Soulis későbbi korban, varázslatok által képesek voltak az ördögöt idézni s őt arra kényszeríteni, hogy helyettük végezze dolgaikat; de azzal a kikötéssel, hogy mindig kellett valami munkát adniok a számára. A bölcs elméjét törte, hogy minő foglalatosságot találjon alvilági szolgája számára, s meg kell adni, hogy szeszélyes hatalma nagy találékonyságot tanusított; de az emberi genialitás nem volt képes lépést tartani az ördögi gyorsasággal, s bizonyos volt, hogy valamikor ez utóléri. Az ur és a szolga szerepet cseréltek és ezzel a történet el van mondva.

Mint az óvilág minden legendájának, úgy ennek is meg van a maga tanúsága. A nagy-ravaszág és gondtalan bátorság az új korban is elég hatalmas varázskok az ördögöt felidézni, melyet az emberi tudomány és emberi tapasztalat képtelenek a maga helyére visszaküldeni, mielőtt missióját messze tulha-

ladta és saját gonosz akaratát követve, urának tiltakozásai ellenében kárörvendve legmagasabb megvetését tanusítja.

Santerre legrosszabb kedvében hajlandó volt Ignácus atyát föláldozni pusztán elégedetlenségéből és engedelmetlenségéből, inkább mint a pap iránti gyűlöletből.

A hadoszlop végre a palota elé ért, mely körül a női előhad éjszakán át táborozott. Ezek most emelkedtek föl őrtüzeik mellől, ásitozva karjaikat nyujtva, hajukat összefonva és egymást kérdezve, hogy mikor lesz a fámadás.

Férfitársaik ellenben mogorvák és hallgatók voltak, sötét tekinteteket vetettek az épületre, s hosszú késeiket talpukon vagy tenyerükön fenték.

A bajnal szürke világánál, mely most kezdett derengeni keletről, Montarbas követőinek beesett arcai nem nagyon előnyösen néztek ki, halvány, szürkés színükkal, vértől elfutott szemikkel s a legaljasabb emberi szenvedélytől kiduzzadva. Tekintetükben, s magaviseletükben a rossz kedvnek s elégedetlenségnek oly előjeleit is látta, melyek hamar lázadásra vezethetnek.

Ez nem volt téltenségre való idő. Néhány száz jobban fölgyeztetett csöcselék élére állva — míg a Wolverine, ki minden tekintetét leste, amazonait sorba állítja — Montarbas kalapját lengette és parancsot adott a támadásra.

E pillanatban Ignatius atya előre ugrott, hogy vele szembe álljon. Santerre, ki annak célján át látott és kész volt Montarbast keseríteni, kiereszté a foglyot kezei közül.

— Megállj! kiáltá a pap, kilépve s mozdulatlan állva mindnyájukkal szemben és egy kis feszületet tartva magasan. Oszoljanak széjel. Fiaim, leányaim, még van idő. Gondolják meg, hogy szétségtörést, gyilkolást akarnak elkövetni. En, uram megbizását viszem, az ő jelvényét tartom kezemben és az ő nevében szólítom fel önöket, hogy engedelmeskedjenek az ő parancsainak!

Az első sorok csakugyan egy lépéssel hátrahőkentek, mintegy elszörnnyűködve az ily felszólítás hihetlen merészsége fölött ily pillanatban.

— De ennek a papnak van egy kis bátorsága, — mondá az egyik.

— O nem ijed meg kötelessége teljesítésétől, tevé hozzá egy másik.

— Akkor hát teljesíted a magadét kiálta egy brutális hang hátulról. Nincs időnk komédiázni. Kár is vesztegetni a szót. Röptessen egy golyót az agyába Jaques s végezzen vele.

De Jaques valamikor jó katolikus volt, régen, mielőtt meghalt az anyja, — és nem tudta magát rávenni arra, hogy csak úgy egyszerűn minden lelki furdalás nélkül agyonlőjjön egy papot.

Pillanatnyi habozás volt. Ily válságos pillanatban a legkisebb feennakadás végzetes lehet az egész vállalatra.

A pap szilárdan állt. Sápadt volt, igaz, de nyugodt ajkán azzal a kifejezéssel, mely jelenti, hogy ő nem áll el a maga céljától.

— Engedjék magukat rábeszélni, gyermekeim, mondá jószívűen. En bűnbocsánatot adhatok még most is mindnyájuknak. Jogom van és hatalmam van rá. Azt hiszik-e, hogy egyedül vagyok itt? Önök nem láthatják, de a hátam mögött van az ég egész serege.

A hadoszlop megingott és Arnold gróf elveszté türelmét. — Teljesítse kötelességét, Santerre, — kiáltá; ez az idióta most az ön őrizete alatt van, nem az enyém alatt.

A serfőző intett követőinek, kik közül kettő a szuronyát a pap mellének szegezte.

Egy szempillájának reszketése sem árult el féltelmet meztelen acéljuktól.

— Intem önöket, kezdé újra, esedezem önökhöz.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős:

Dr V U C S K I C S G Y U L A.

KÖZGAZDASÁG.

Száj és körömfájás a béli járásban.
Most már alig van járás a vármegyében, ahol a marhaállomány ne lenne megfertőzve. Tegnap a béli főszolgabíró jelentette az alispánnak, hogy a száj és körömfájás fellépett a járás területén. A betegség arányai a megyében most már oly nagyok, hogy ilyenek még nem voltak és ha a hatóság a legszigorubb intézkedéseket nem foganatosítja, kiszámíthatatlan károk érik a gazdaközönséget és — még drágább lesz a hus.

Budapesti tőzsdetudósítások.

Budapest, okt. 26.

Értéktőzsde.

Magyar hitel	—	—	858.50
Osztrák hitel	—	—	662.—
4%-os koronajáradék	—	—	91.60
Államvasut	—	—	755.—
Jelzálogbank	—	—	519.—
Leszámitoló bank	—	—	614.—
Hazai Bank	—	—	307.—
Kereskedelmi részv.	—	—	765.—
Rimamurányi	—	—	701.—
Salgótarjáni	—	—	645.—
Közuti vasut	—	—	76.—
Városi villamos	—	—	404.50
Adria	—	—	—

Irányzat: Szilárd.

A gabonatőzsde.

50 kilogramonkint.

Buza októberre	—	—	10.72
Rozs októberre	—	—	—
Zab októberre	—	—	—
Tengeri májusra	—	—	5.61

Irányzat: Szilárd.

Különlegességek rövidáruban.

Keztyük, fátyolok, harisnyák, shawlok és gombok kiárusítás miatt nagyon olcsón lesznek elárusítva

TATRAY GUSZTÁV

Rákóczi-ut 4. sz. — Telefon 783.

Petrozsényi, salgótarjáni, karwini és poroszszén, kovácsszén, gágyári-lupényi és karwini bányacox, ipari- és háztartási célokra

Salamon Jakab és Trs. cégnél.

Budapest, V. Erzsébet-tér 5.

:: Telefonszámok: 73-96, 73-97, 73. 98. ::

SIRKÖVEK

legolcsóbb árban és legszebb kivitelben Nagyváradon, Rákóczi-ut 20.

Lévai Márton-féler-t.

:: telepén kaphatók. ::

Értesítés!

Weisz Lajos

Kereskedelmi és műszaki irodája
Nagyvárad, Szacsray-utca 81. — Telefon: 323.

Cement. Legjobb minőségű portlandement a Magyar Bank és Kereskedelmi Részv. Társ. belpátfalvai cementgyárából.

Szén. Elsőrendű porosz szénbányák képviselője Sugár Vilmostól.

Gázberendezések, coks és kátrány. A nagyvárad-i légszuszgyár képviselője.

Műszaki cikkek. Motorok, fűrészbereendezések, famegmunkáló gépek, jéggépek hűtőkészülékek stb. a Brünn Königsfeldi gépgyártól. Az összes műszaki cikkek, kenő és ásványolajok.

Bankosztály. Jelzálog kölcsönök közvetítése, értékpapírok adás-vétele, kereskedelmi és iparvállalatok finanszírozása.

Ingatlan forgalmi osztály. Mint a Házépítő és Telek adásvételi Részv. Társ. ügyvezető igazgatója a legelőnyösebb feltételek mellett eszközöl: parcellázásokat, valamint telkek és ingatlanok adásvételét; elvállal bérházak és egyéb ingatlanok kezelését és értékesítését.

Védjegy: „Horgony“

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

pótléka

egy régiónak bizonyult háziszser, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult köszvénynél, oszónál és meghűléseknél.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony“ védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K1.40 és K2.— és úgyszólván minden gyógyszerárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest. Dr. Richter gyógyszerháza az „Arany crosztánhoz“, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

z—3 középiskolát végzett fiu

nyomdász tanulónak

felvétetik

Szent László-nyomda
R.-T.-nál.

Hatóságilag engedélyezett nagy kiárusítás

== eddig még nem létezett mesés olcsó árban ==

ROSENZWEIG RÓZA

== mider-gyárában RÁKÓCZI-UT 3. szám. ==

Óriási nagy raktár valódi párisi és brüsseli fűzőkben, ugyszintén saját készítményü

has és csipő reform-miderekben, egyenes tartók, háskötők, Késmárkházi nadrág stb

A Z I G A Z,

hogy sehol sem lehet oly kellemesen szórakozni, mint

Kecskeméthy István

„NEMZETI“ vendéglőjében.

Most szüret után, édes must, karcos bor a legjavából kapható. Kitűnő magyar konyha. A legjobb fajborok. Abonánsok polgári árban megegyezés szerint szolgáltatnak ki.

— Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

— Belépti díj nincs. —

A vidékiek találkozóhelye.

Szállodámban szobák 1 korona — 60 fillértől kaphatók.

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a NEMZETI szálloda, vendéglő és kávéház bérleje.

A kávéház egész éjjel nyitva.

A
„TISZÁNTUL“-ra
előfizethetni
mindennap.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított **dr. Just-féle**

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75** százalék **megtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás **Wolfram** lámpa **darabja 3.60 kor.** 100 gyertyásé **5 kor. 50 fill.**

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kattel áron alul.

Mindezenmü **izzólámpa különlegességek, fényképező-lámpák** ugyancsak **legolcsóbb áron kaphatók.**

Csillárok,

ivlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1/2 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítás

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ivlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Őszi idény

beköszöntése alkalmával felhívjuk a t. vásárló közönség figyelmét

helyi gyártmányainkra,

melyek csak fiók üzletünkben jutnak eladásra **szabott egységárak** mellett.

Moskovits Farkas és Társa

cipőgyár R.-T. Nagyvárad.

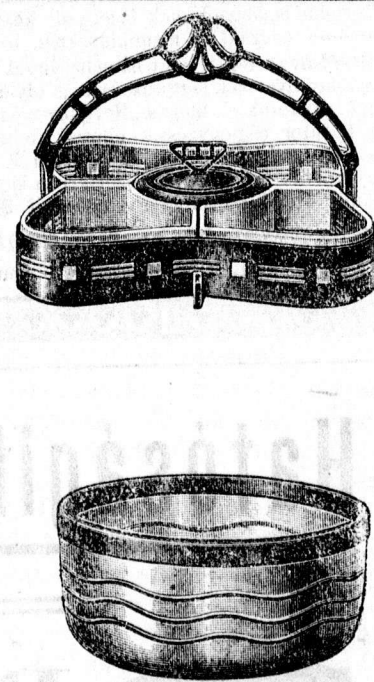
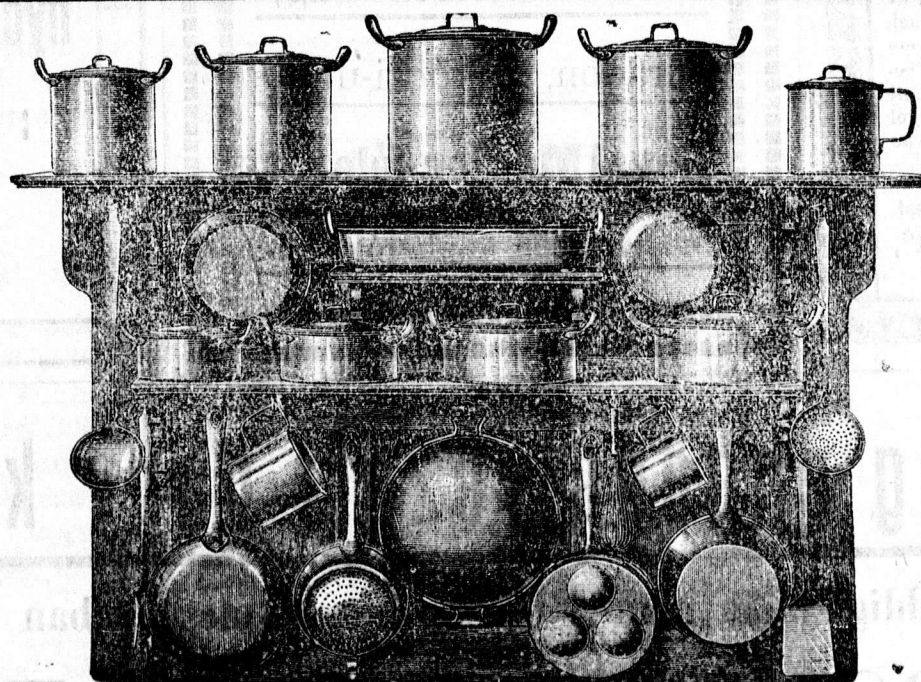
Központi fiók üzlet:

Kossuth-utca gyár épület.

II. fiók üzlet:

Rákóczi-ut Bazár épület.

Vidéki megrendelések **pontos** és **gyors** elintézését nyernek.

Modern konyhaberendezések és háztartási különlegességek.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

Nagyvárad, Rákóczi-ut. Telefon helyben és vidéken 390.